

Tisková zpráva

ZPRÁVA O DROGOVÝCH TRŽÍCH V EU Z ROKU 2019, KTEROU VYDÁVÁ CENTRUM EMCDDA A EUROPOL

Nová zpráva upozorňuje na dalekosáhlé dopady drogových trhů v EU na zdraví a bezpečnost

(26. 11. 2019, BRUSEL **EMBARGO 10:00 SEČ Brusel (09:00 Lisabon)**) Evropané utrácejí za drogy na maloobchodní úrovni každý rok nejméně 30 miliard EUR, a drogový trh je tudíž v Evropské unii významným zdrojem příjmů organizovaných zločineckých skupin. Tento číselný údaj byl oznámen dnes ve **Zprávě o drogových trzích v EU z roku 2019**, kterou vydala **agentura EU pro drogy (EMCDDA)** a **Europol** ⁽¹⁾. Zhruba dvě pětiny této částky (39 %) slouží k nákupu konopí, 31 % k nákupu kokainu, 25 % k nákupu heroinu a 5 % k nákupu amfetaminů a MDMA (obrázek 1.1) ⁽²⁾.

Obě agentury spojily síly a představily svůj třetí aktuální přehled trhu s nelegálními drogami v Evropě. Zpráva pojednává o trendech v dodavatelském řetězci, od výroby a obchodování až k distribuci a prodeji. Popisuje dalekosáhlé dopady drogového trhu na zdraví i bezpečnost, jakož i zásadní význam holistického přístupu pro účinnost protidrogových politik.

Dimitris Avramopoulos, evropský komisař pro migraci, vnitřní věci a občanství, dnes při příležitosti prezentace zjištění zprávy uvedl: „Organizované zločinecké skupiny se dokáží rychle chopit nových příležitostí k finančnímu zisku a ve stále větší míře využívají technologické a logistické inovace k rozšíření svých aktivit za hranice. Navíc jsou nyní drogy evropským spotřebitelům snáze dostupné, často prostřednictvím sociálních médií a internetu. Dnes zveřejněná zpráva opět potvrzuje, že trh s nelegálními drogami nadále zůstává hrozbou pro zdraví a bezpečnost občanů EU. Budeme neúnavně pokračovat ve spolupráci s členskými státy a mezinárodními partnery na posílení všech aspektů drogových politik – pro naši mládež, naše občany i naši společnost.“

Strategická analýza zaměřená na konkrétní opatření kombinuje data ze systému monitorování drog centra **EMCDDA** s operativními zpravodajskými informacemi **Europolu** o organizované trestné činnosti. Z nejnovějších dat ⁽³⁾ vyplývá, že celková dostupnost drog v Evropě je i nadále „velmi vysoká“ a že uživatelé drog mají přístup k široké škále velmi čistých a vysoce potentních produktů za stabilní nebo klesající ceny. Významným průřezovým tématem této zprávy je dopad výroby drog na životní prostředí, včetně odlesňování a vytváření nelegálních skládek chemického odpadu, které mohou způsobit ekologické škody, vytvářet bezpečnostní rizika a vést k vysokým nákladům na likvidaci.

Rostoucí míra násilí a korupce spojená s činnostmi na drogovém trhu EU

Zpráva poukazuje na rostoucí význam Evropy jako cílového regionu i jako regionu produkujícího drogy a upozorňuje na to, že násilí a korupce, které byly řadu let zaznamenávány v tradičních zemích produkce drog, jsou nyní stále patrnější i v EU. K dalekosáhlým důsledkům drogového trhu představeným v této analýze patří negativní dopady na společnost (např. násilí páchané gangy, vraždy spojené s drogami) a zátěž pro veřejné instituce i veřejnou správu. Zkoumá také napojení drogového trhu na trestnou činnost obecně (např. obchodování s lidmi, terorismus) spolu s negativními důsledky pro místní ekonomiku (např. to, jak praní peněz v souvislosti s obchodem s drogami ohrožuje legitimní podniky) (viz infografika v části I a obrázek 1.2).

Obchodní, technologické a zločinecké nástroje – hybná síla usnadňující fungování trhu

Podle zprávy jsou třemi hybnými silami usnadňujícími rozvoj drogového trhu *globalizace, technologie a inovace a zločinecké nástroje*. Na „globálně propojenějším trhu více využívajícím technologie“ se organizované zločinecké skupiny chápou příležitostí, které přináší rozšiřování obchodních trhů a související rozvoj logistiky a digitalizace. Autoři zprávy vyslovují obavy ohledně větší diverzifikace pašování drog po moři (obrázek 2.4) a zneužívání všeobecného letectví (např. soukromá letadla, drony) k trestné činnosti (obrázek 2.5). Rovněž rychle narůstá využívání listovních a balíkových služeb pro účely přepravy drog, což kopíruje rostoucí trend on-line obchodování v Evropě a pohybu většího objemu zboží.

Cesty pro on-line prodej drog nabízí trhy na běžném webu i darknetu, ale také na sociálních médiích, ve službách posílání textových zpráv a v mobilních aplikacích. Zatímco trhy na darknetu vykazují i nadále odolnost (dodnes jich funguje asi 10 – obrázek 2.8), objevují se také on-line obchody a trhy specializující se na určité národnosti a jazykové skupiny. K nejdůležitějším zločineckým nástrojům, které stále častěji využívají obchodníci s drogami, patří nelegální palné zbraně, zašifrované chytré telefony a podvodné doklady.

Ředitel centra EMCDDA Alexis Goosdeel říká: „Tato zpráva je pro tvůrce politik jasným upozorněním. Je třeba se zabývat rychle rostoucím drogovým trhem, který je stále více globální a propojený a stále více využívá digitální technologie. Nadměrná produkce drog v EU i mimo ni vede k vysoké dostupnosti přírodních a syntetických látek. To znamená, že spotřebitelé mají nyní přístup k rozmanitější nabídce vysoce potentních a čistých produktů za dostupné ceny. Nárůst násilí a korupce spojené s drogami v rámci EU představuje stále větší problém. Reakce na dalekosáhlé důsledky, které má drogový trh na zdraví a bezpečnost, se musí nyní stát naléhavou prioritou.“

Výkonná ředitelka Europolu Catherine De Bolleová zdůrazňuje: „Europol prostřednictvím své operativní činnosti a zpravodajských příspěvků, které dostáváme od členských států EU, zaznamenává jasný nárůst obchodu s drogami. Orgány činné v trestním řízení musí proti tomuto vývoji zakročit, a proto je nutné v Evropě významně investovat do podpory vyšetřování drogové kriminality. Europol se zaměřuje na konkrétní organizované zločinecké skupiny na nejvyšší úrovni, které vydělávají velké množství peněz na úkor mnoha obětí.“

Hlavní drogové trhy pod mikroskopem

Zpráva se podrobně zabývá hlavními drogovými trhy v Evropě a sleduje tok drog od jejich výroby po spotřebu.

- **Konopí – stále rozmanitější produkty:** Jedná se o největší drogový trh v Evropě. Odhaduje se, že má hodnotu nejméně 11,6 miliardy EUR. Tuto drogu užilo v loňském roce asi 25 milionů Evropanů (ve věku 15–64 let). Ze zprávy vyplývá, že ačkoliv stále převažuje konopí ve formě hašiše a marihuany, konopné produkty jsou v Evropě stále rozmanitější. Vysoce potentní výtažky, léčivé a zdravotnické produkty na bázi konopí a stále větší počet produktů s obsahem kanabidiolů (CBD) a produktů s nízkým obsahem THC se prodává v řadě forem (obrázek 3.1). Proto je zásadní bedlivé sledování potence a možných zdravotních důsledků těchto produktů. Rostoucí míra násilí mezi organizovanými zločineckými skupinami obchodujícími s konopím představuje pro orgány činné v trestním řízení zátěž navíc.
- **Heroin a jiné opioidy – závažná zdravotní rizika a obavy týkající se prekurzorů:** Užívání opioidů je stále příčinou největšího podílu negativních dopadů, včetně úmrtí, spojených s užíváním nelegálních drog v EU. V EU je v současnosti asi 1,3 milionu problémových uživatelů opioidů (především heroínu) a odhadovaná hodnota maloobchodního trhu s heroinem činí nejméně 7,4 miliardy EUR ročně. Hlavní cestou, po níž se heroin dostává do EU, je i nadále balkánská trasa, ale existují známky toho, že se heroin do Evropy dostává stále častěji jižní trasou, zejména přes Suezský průplav (obrázek 4.8). Existují rovněž důkazy o zneužívání acetanhydridu, který je prekurzorem heroínu, a jeho pašování z EU do oblastí produkce heroínu. Stále větší zdravotní riziko představují vysoce potentní syntetické opioidy (např. deriváty fentanylu). Obchoduje se s nimi stále častěji on-line a zasílají se poštou, často v malých balíčcích, které obsahují velký počet dávek pro potenciální uživatele.

- **Kokain – rekordní produkce a expandující trhy:** Jedná se o druhou nejčastěji užívanou nelegální drogu v EU a hodnota maloobchodního trhu s ní se odhaduje na 9,1 miliardy EUR. Užití této drogy v minulém roce udávají přibližně 4 miliony Evropanů (ve věku 15–64 let). Užívá se stále především v jižní a západní Evropě, ale zdá se, že se trh rozšiřuje. Rekordní produkce v Latinské Americe vedla k větší míře pašování do EU (zejména v námořních kontejnerech) a byla zaznamenána rekordní zachycená množství. Přítomnost evropských organizovaných zločineckých skupin v Latinské Americe jim umožňuje řídit dodavatelský řetězec od začátku až do konce, což může být hybnou silou konkurence na trhu s kokainem, která je spojena s násilím v EU. EU se patrně stává tranzitní oblastí pro kokain určený na jiné trhy (např. Blízký východ, Asie).
- **Amfetamin, metamfetamin a MDMA – rozsáhlá výroba v Evropě pro domácí spotřebu a vývoz:** Tvoří asi 5 % celkového drogového trhu v EU a odhadovaná hodnota maloobchodního trhu v EU činí nejméně 1 miliardu EUR v případě amfetaminu a metamfetaminu a 0,5 miliardy EUR v případě MDMA. V loňském roce vyzkoušelo amfetamin a metamfetamin asi 1,7 milionu Evropanů (ve věku 15–64 let) a asi 2,6 milionu vyzkoušelo MDMA („extázi“). Výroba těchto látek určených k domácí spotřebě a na vývoz probíhá v EU v některých případech v „průmyslovém měřítku“. Nové výrobní metody vedou k čistším a levnějším produktům, přičemž celý logistický řetězec kontrolují organizované zločinecké skupiny.
- **Nové psychoaktivní látky – méně nových odhalených drog, potentní látky však představují závažné zdravotní hrozby:** Jedná se o rozmanité látky, které nepodléhají mezinárodním kontrolám drog. Hodnota trhu s novými psychoaktivními látkami není známa, ale systému včasného varování EU bylo v roce 2018 nahlášeno 55 těchto látek, čímž celkový počet sledovaných nových psychoaktivních látek stoupl na 731. Hlavními zeměmi původu jsou Čína a v menší míře Indie. Má se za to, že politická reakce a činnosti v oblasti prosazování práva v zemích původu přispěly ke snížení výskytu nových psychoaktivních látek (v roce 2014 bylo nahlášeno 101 látek). Nové psychoaktivní látky však i nadále představují závažnou přeshraniční hrozbu pro zdraví, protože se na trhu objevují potentní syntetické opioidy, kanabinoidy a „padělané“ benzodiazepiny a související hlášení o ohrožení zdraví a úmrtích.

Opatření proti drogovým trhům: postupy pro současné a budoucí scénáře

Ve zprávě se zdůrazňuje, že v situaci, kdy je drogový trh „stále složitější, flexibilnější a dynamičtější“, „je zapotřebí, aby byly politiky a reakce EU stejně rychlé, flexibilní a soudržné“. Zpráva představuje široké spektrum probíhajících opatření zaměřených na dodavatelský řetězec nelegálních drog, počínaje operativními opatřeními přes boj proti korupci v přístavech až po školení pro pracovníky o odhalování laboratoří na výrobu nelegálních drog. Rovněž popisuje celé spektrum dostupných politických nástrojů (např. struktury koordinace, právní předpisy, programy spolupráce a finanční nástroje).

K hlavním oblastem aktivit, které byly ve zprávě identifikovány, patří: opatření proti obchodním modelům organizovaných zločineckých skupin na nejvyšší úrovni, které působí na celosvětovém drogovém trhu, odstraňování slabých míst na vnějších hranicích a investice do forenzní a toxikologické činnosti, aby bylo možné držet krok s inovacemi v oblasti výroby drog.

Agentury zdůrazňují, že přijetí přístupu orientovaného na budoucnost posílí připravenost na reakci na možné budoucí výzvy, jako jsou virtuální měny, technologie dronů, automatizace logistiky dodavatelského řetězce a umělá inteligence.

Poznámky

⁽¹⁾ 2019 EU Drug Markets Report (Zpráva o drogových trzích v EU 2019) (včetně shrnutí) je k dispozici v angličtině na adrese www.emcdda.europa.eu/2019/drug-markets a www.europol.europa.eu

Je doplněna 12 podkladovými dokumenty zabývajícími se nedostatky zjištěnými v roce 2016. Tato tisková zpráva je k dispozici ve 24 jazycích. Zpráva je součástí řady zveřejňované každé tři roky (od roku 2013).

⁽²⁾ Grafy zahrnuté ve zprávě si lze stáhnout z mediální knihovny centra EMCDDA na adrese www.emcdda.europa.eu/media-library

⁽³⁾ Není-li uvedeno jinak, týkají se data uvedená v této zprávě roku 2017.